

X. H. Rivadulla Corcón
 Drtor. programa "Náufragos" TVG

O sentimento do naufraxio

O naufraxio é unha realidade do mundo do mar que non tería que existir, son accidentes, no deberían formen parte da épica do mar. Os mariñeiros saen ao mar a traballar, esforzadamente e cun risco latente, pero só a traballar, non a poñer as súas vida en perigo, por isto na épica do mundo do mar debería considerarse só o traballo, as historias da pesca e de navegacións, pero non o feito de naufragar e deixar a vida no mar. Pero a realidade do naufraxio imponse, os naufraxios existen, e por moitas medidas que se adopten sempre van existir, esperemos que cada vez con menos frecuencia.

O mar é unha xeografía que forma parte do noso ser e por tanto amamos. Pero por moito que sexa así, sabemos que é unha xeografía hostil para os homes e mulleres que traballan nel, e hai circunstancias inevitables que acaban provocando naufraxios.

Non queremos, claramente, que os naufraxios formen parte da épica do mar, pero xa que se producen, necesario é que teñamos unha consideración especial

para as familias que perderon seres queridos no mar, e para os mariñeiros que naufragaron e se salvaron, pero viron morrer a compañeiros. Na nosa memoria deben estar sempre aqueles que non volveron do mar. A homenaxe a todas estas persoas é unha xustiza mariñeira que non debemos esquecer, e si practicar.

Ao longo do 2014 e o 2015 traballamos nunha serie documental para TVG que se titulaba "Náufragos", onde os protagonistas de diferentes naufraxios, mariñeiros náufragos e familiares de náufragos, relataban a súa historia. Unhas historias íntimas, que levan moi dentro do seu ser e que determinan as súas vidas desde o instante mesmo que o naufraxio ten lugar. E o traballo nesta serie permitiunos coñecer a persoas marcadas por esta traxedia, e coñecer o seu heroísmo íntimo e privado, que radica no esforzo de poder seguir vivindo despois da traxedia.

O que descubrimos nos relatos que xenerosamente nos fixeron, foron moitas cousas que aqueles que nunca vivimos unha traxedia desta magnitude nunca

chegamos a experimentar. As mortes no mar son distintas a calquera outra morte. Toda morte trálle un enorme sufrimento aos familiares e amigos, pero a morte no mar séntese como máis trágica porque é a morte dalguén no seu traballo, no esforzo por construír a vida dos que son a súa familia, e nun ambiente de por si hostil, no que os mariñeiros teñen que traballar sabedores de que a posibilidade do naufraxio sempre existe, pero enfrentan esta posibilidade saíndo ao mar cada día.

Cando lle preguntas a un mariñeiro ou a muller dun mariñeiro se pensa na posibilidade do naufraxio, a resposta é que nunca, porque se o pensasen non irían ao mar, e non se podería vivir pensando no naufraxio. Pero todos sabemos que en realidade non é algo no que non se pensa, é algo do que non se fala para non ter que pensalo.

Ademais a morte no mar trae consigo unha realidade que se produce con excesiva frecuencia, e que practicamente non se da noutro tipo de mortes. Falamos do feito de que os corpos dos náufragos moitas veces non se recuperan. A porcentaxe de corpos que nunca se recuperan é moi superior ao de corpos de náufragos recuperados. E non poder velar o corpo do ser querido, e non poder darlle sepultura, é dunha dor inimaxinable para quen non a sofre. Unha das máis terribles das dores psicolóxicas que se poden sufrir.

Dúas cousas nos sorprenderon especialmente e nos marcaron nas entrevistas que fixemos: un naufraxio non se esquece nunca. Non é que non se esqueza o feito de naufragar, é que os náufragos lembran o naufraxio con toda nitidez en todos os seus detalles. E as viúvas non esquecen ningún detalle ocorrido nos días da noticia do naufraxio. Lémbrense como se sucedera fai só uns días por moitos anos que pasen.

Sorprendeunos, tamén, a heroica capacidade das familias, sobretudo as viúvas, e dos propios náufragos, de sobrepoñerse a situación e seguir vivindo, porque moitos relatos son de tal dramatismo que é difícil pensar que alguén pode seguir coa súa vida despois de pasar por algo tan duro.

A dor non cura, despois de ter transcorridos moitos anos, para unha muller que perdeu o seu home no mar, ou para un mariñeiro que se salvou dun naufraxio, a dor parece que sigue intacta, pero sen embargo a pesar desa dor, son persoas capaces de seguir adiante construíndo a vida. No caso das viúvas moitas veces sacando adiante uns fillos. Nos casos dos fillos vivindo sen un pai. E no caso dos mariñeiros que volveron dun naufraxio, sen esquecer nunca aos compañeiros que quedaron no mar. Este ser capaces de construír unha vida dende o centro da dor si que ten unha épica que debemos admirar.

Os relatos das viúvas son estremecedores. Pero a pesar da dor que queda nas viúvas, os relatos que máis nos teñen impactado son os dos mariñeiros que naufragando e salvándose, viron morrer a compañeiros. Estes mariñeiros lembran sempre ata os mínimos detalles do que sucedeu no mar e a memoria dos seus compañeiros acompañáenos para sempre. Mais, a pesar disto, ou como homenaxe aos seus compañeiros, eles seguen resistindo na vida.

Falar de naufraxios non permite, de ningunha maneira, facelo dende unha mirada afastada da traxedia ou o dramático. Nada nun naufraxio pode interpretarse sen ser unha enorme traxedia, nin existe ningún aspecto que poda suavizar as consecuencias. O único que podemos facer é admirarnos da valentía e da enteira coa que a xente do mar sabe afrontar unha situación que está no límite do que un ser humano pode soportar: O que ben a falarnos da enorme calidade humana que existe no colectivo das xentes mariñeiras. Pode parecer un tópico falar da bravura dos home e mulleres do mar, pero ante a realidade da que falamos é unha verdade esta bravura, pero sendo unha bravura moi singular porque está cargada de fondura sentimental e de moita tenrura.

Que non volvan a producirse naufraxios é o noso desexo, un desexo que non se cumprirá, pero isto non impide que sexa sempre o noso desexo. E ás xentes que viviron esta realidade a nosa eterna admiración e solidariedade.

